

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΓΕΩΡΓΑΚΑΣ (1908 - 1990)

Στις 7 Φεβρουαρίου 1990 πέθανε ξαφνικά στην Αμερική, όπου ήταν μόνιμα εγκατεστημένος, ο διαπρεπής γλωσσολόγος, αριστίδην καθηγητής του Πανεπιστημίου της Βόρειας Ντακότας Δημήτριος Γεωργακάς. Ο θάνατός του στέρησε την ελληνική γλωσσική επιστήμη από ένα διεθνούς φήμης και κύρους επιστήμονα ο οποίος μελέτησε σε βάθος ποικίλα προβλήματα της ελληνικής γλώσσας επί 58 ολόκληρα χρόνια.

Ο Δημήτριος Γεωργακάς γεννήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 1908 στο Σιδηρόκαστρο Τριφυλίας του νομού Μεσσηνίας. Σπούδασε φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (1926-1931) και έλαβε το πτυχίο του με τον βαθμό «άριστα». Το 1934 διορίστηκε συντάκτης του Ιστορικού λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών, όπου και παρέμεινε ως το 1946. Το 1938 αναχώρησε για σπουδές στο Βερολίνο με υποτροφία του κληροδοτήματος Σταθάτου. Σπούδασε Ινδο-ευρωπαϊκή και συγκριτική γλωσσολογία και αρχαία ελληνική σύνταξη. Παρακολούθησε μαθήματα σλαβικής γλωσσολογίας, χεττιτικής, αρμενικής και γοθτικής. Δάσκαλοί του υπήρξαν λαμπροί επιστήμονες όπως οι: Schwyzer, Deubner, Specht και Vasmer. Καρπός των σπουδών του υπήρξε η διδακτορική του διατριβή *Grundfragen des peloponnesischen Griechisch* (= Βασικά προβλήματα του πελοποννησιακού ιδιώματος). Τα έτη 1947-1948 διεξήγαγε επιστημονική έρευνα στις βιβλιοθήκες του Πανεπιστημίου του Σικάγου και του Michigan (Ann Arbor). Η πανεπιστημιακή του σταδιοδρομία υπήρξε λαμπρή. Ξεκίνησε ως λέκτορας (lecturer) της Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου (1948-1949), όπου δίδαξε Ινδο-ευρωπαϊκή γλωσσολογία, Παλαιοσλαβικά, Συγκριτική γραμματική των κλασικών γλωσσών και Ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Τα έτη 1949-1951 δίδαξε τη γλώσσα της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης στο McCormick Theological Seminary του Σικάγου. Από το 1951 ως το 1953 δίδαξε Ινδο-ευρωπαϊκή γλωσσολογία στο Πανεπιστήμιο Utah. Στο Πανεπιστήμιο της Βόρειας Ντακότας εξελέγη κατ' αρχήν αναπληρωτής καθηγητής (1953-1959) και μετά καθηγητής (1959-1975). Δίδαξε, ανάμεσα στα άλλα, Προβλήματα επιστημονικής ορολογίας για φοιτητές διαφόρων ειδικοτήτων. Το 1975 του απονεμήθηκε ο τίτλος του καθηγητή ερευνών, ο πρώτος τιμηθείς καθηγητής με τον τίτλο αυτόν στην ιστορία της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Βόρειας Ντακότας και ο σπάνιος τίτλος του αριστίδην ή διακεκριμένου καθηγητή (distinguished University professor).

Τα ερευνητικά και επιστημονικά ενδιαφέροντα του καθηγητή Γεωργακά παρυσιάζουν απίστευτο εύρος: Ξεκίνησε με τη μελέτη των νεοελληνικών διαλέκτων για να επεκτείνει σύντομα τις έρευνές του στην αρχαία ελληνική, την Κοινή και τη μεσαιωνική γλώσσα. Ασχολήθηκε κυρίως με την ποντιακή, καππαδοκική, κυπριακή, τα δωδεκανησιακά ιδιώματα, την κρητική διάλεκτο, τα ιδιώματα της Ικαρίας, των Κυκλάδων, της Λήμνου, της Χίου και τα Κατωιταλικά. Αργότερα συνέχισε τις έρευνές του στην ιταλική και τη διάλεκτο της Βενετίας, στη σλαβική, τη ρουμανική και την

τουρκική. Από το 1978 άρχισε να μελετά τις γλώσσες του Καυκάσου και τις διαλέκτους των Βάσκων. Τα ερευνητικά αντικείμενα με τα οποία ασχολήθηκε τον οδήγησαν στη μελέτη της ανθρωπολογίας, ιστορίας, λαογραφίας, αρχαιολογίας και επιγραφικής.

Ο καθηγητής Γεωργακάς έτυχε πολλών τιμητικών διακρίσεων και υποτροφιών. Υπήρξε δυο φορές (1957-1958, 1965-1966) υπότροφος του περίφημου Ιδρύματος Guggenheim, ο μοναδικός βραβευθείς καθηγητής από ολόκληρο το Πανεπιστήμιο της Βόρειας Ντακότας στα τριάντα χρόνια λειτουργίας του Ιδρύματος Guggenheim. Διεξήγαγε με την ευκαιρία αυτή έρευνες στη Γαλλία, την Ελλάδα και τη Γερμανία. Υπήρξε senior fellow του Εθνικού Ιδρύματος για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες των Η.Π.Α. (1967-1968) και visiting scholar του Dumbarton Oaks του Πανεπιστημίου του Harvard (1968).

Υπήρξε μόνιμο μέλος της Διεθνούς Επιτροπής Ονοματολογικών Επιστημών, Πρόεδρος της Διεθνούς Επιτροπής για τη Διαστημική Ονοματολογία, Πρόεδρος της Αμερικανικής Ονοματολογικής Εταιρείας, Μόνιμος αντιπρόεδρος του Comitato dell'Atlante Linguistico Mediterraneo, Συνιδρυτής, πρόεδρος και επίτιμος πρόεδρος του Linguistic Circle of Manitoba and North Dakota, Αντεπιστέλλον μέλος του Istituto Siciliano di Studi Bizantini e Neoellenici, Επίτιμο μέλος της Ελληνικής Ονοματολογικής Εταιρείας, κ.ά.. Χρημάτισε επίσης διευθυντής του διεθνώς ανεγνωρισμένου περιοδικού Names (1960-1961). Του απονεμήθηκε δίπλωμα Αριστείας από το Ίδρυμα Keimer for Social Development and Historical Research (1976), Ειδικό δίπλωμα για τα επιτεύγματά του από τη Διαπανεπιστημιακή επιτροπή για τη νεοελληνική γλώσσα στα Πανεπιστήμια του αγγλόφωνου κόσμου (1980), κ.ά.. Διατέλεσε σύμβουλος σε προγράμματα έρευνας του Ιδρύματος Ford και του National Endowment for the Humanities των Η.Π.Α., του Research Council of Canada, κ.ά.. Υπήρξε μέλος 23 επιστημονικών εταιρειών στην Αμερική και την Ευρώπη.

Το επιστημονικό έργο του καθηγητή Γεωργακά είναι αξιοθαύμαστο σε ποσότητα, ποιότητα και πρωτοτυπία. Προικισμένος από τη φύση με εκπληκτική σωματική αντοχή και υγεία (πριν από λίγα χρόνια μου έλεγε ότι διερωτάται τι είναι ο πονοκέφαλος γιατί δεν τον ένωσε ποτέ, με την κυριολεκτική έννοια της λέξης) και μοναδική πνευματική διαύγεια και οπλισμένος με ισχυρή θέληση, επιμονή και υπομονή διέπρεψε ως ιστορικός της ελληνικής γλώσσας, λεξικογράφος, ετυμολόγος και τοπωνυμολόγος. Τα αυτοτελή δημοσιεύματά του, συνήθως ογκώδη βιβλία, υπερβαίνουν τα 15 και τα διάφορα επιστημονικά του άρθρα δεν είναι λιγότερα από 200. Επιβάλλεται να συνταχθεί σύντομα η εργογραφία του. Στα πλαίσια της παρούσας νεκρολογίας δεν υπάρχουν περιθώρια για μια εκτενή αποτίμηση του επιστημονικού του έργου. Θα γίνει αδρομερής σκιαγράφηση της πνευματικής του πορείας με έμφαση σε μερικές μόνο πτυχές του πολυσχιδούς έργου του.

Ήδη σε ηλικία 23 ετών συγκέντρωσε σε χειρόγραφο συλλογή που απόκειται στο Αρχείο του Κέντρου συντάξεως του Ιστορικού Λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών τα Ποιμενικά Μεσσηνίας (1931). Ακολούθησαν άλλες οκτώ χειρόγραφες συλλογές, ανάμεσα στις οποίες ξεχωρίζουν: *Γλωσσικόν υλικόν εκ Κυθήρων* (1935), *Γλωσσική ύλη εκ Δυτικής Μακεδονίας* (1938) και το *Μεσσηνιακόν γλωσσάριον* (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας) (1945). Ως συντάκτης του Ιστορικού Λεξικού επεξεργάστηκε πολλές συντακτικές σειρές των τριών πρώτων τόμων (λήμματα: *άπαρα-απιστώ, αποσπαράζω-αποσύγκομμα, αρχαγγελάτος-αρχιεπίσκοπος*) και εκατοντάδες άρθρων που αρχίζουν από γκ-

Από τις πρώτες σοβαρές μονογραφίες που δείχνει την αυστηρή επιστημονική μέθοδο και τον πρωτότυπο προβληματισμό του είναι η μελέτη *Περί της καταγωγής των Σαρακατσαναίων και του ονόματος αυτών*, Αθήνα 1949, 151 σσ.. Οι Πίνακες που ετοίμασε με μεγάλη ακρίβεια για το κλασικό έργο του E. Schwyzer, *Griechische Grammatik*, 3ος τόμος, *Register von D. J. Georgacas*, Μόναχο 1953, 23 + 392 σσ., έγιναν ενθουσιωδώς δεκτοί από κορυφαίους γλωσσολόγους και κλασικούς φιλόλογους. Το έργο του *Place Names of South West Peloponnesus, Register and Indexes*, Distributed by the Univ. of Minnesota Press, 1967 [= 1969], 403 σσ. + 5 χάρτες, Παράρτημα του περιοδικού «Πελοποννησιακά», με συνεργάτη τον καθηγητή W. A. McDonald, κρίθηκε ως μια από τις σημαντικότερες συμβολές στη βαλκανική ονοματολογία. Η συλλογή και έκδοση των αρβανίτικων τοπωνυμίων είναι αποκλειστικό έργο του Γεωργακά. Οι επόμενες τοπωνυμικές εργασίες του με εύστοχες ετυμολογικές συσχετίσεις τον καθιέρωσαν ως αυθεντία σε ονοματολογικά θέματα: *The name «Asia» for the continent. Its history and origin*, *Names* 17 (1969) 1-90 (και αυτοτελώς). *The names for the Asia Minor peninsula and a register of surviving anatolian pre-Turkish place-names*, Χαϊδελβέργη: Winter, 1971, 136 σσ.. Στο πρώτο έλυσε κατά υποδειγματικό τρόπο το ετυμολογικό πρόβλημα του ονόματος *Ασία* < χεττιτικό *Assuwa*. Στο δεύτερο εξετάζει, ανάμεσα στα άλλα, με τη γνωστή μεθοδικότητά του τουρκικά τοπωνύμια της Μικράς Ασίας ελληνικής προέλευσης (βλ. τις σσ. 100-122, 130-132) έργο το οποίο χαρακτήρισε ο L. Zgusta ως «in itself a real gem». Τεράστια απήχηση στον επιστημονικό κόσμο είχε η μονογραφία *The ichthyological terms for botargo, caviar, anchovy, and congeners*, *Πραγματεία της Ακαδημίας Αθηνών* 43, 1978, 330 σσ.. Σε 12 τουλάχιστο κριτικές που υπέπεσαν στην αντίληψή μου στα γνωστότερα γλωσσολογικά περιοδικά του εξωτερικού εκθειάζεται ο πλούτος του υλικού που αξιοποιεί ο συγγρ. της μελέτης, τον οποίο δεν μπορεί να υποπτευθεί κανείς από τον τίτλο του βιβλίου, και η πειστικότητα των νέων επιχειρημάτων που προσάγει. Το βιβλίο αυτό αποκαλύπτει το πλήθος των εξειδικευμένων γνώσεών του σε μια πληθώρα ινδο-ευρωπαϊκών και μη γλωσσών. Στο τελευταίο μέρος (σσ. 279 κ.ε.) αναφέρεται στις αρχές και μεθόδους της ετυμολογίας, της ιστορικής γλωσσολογίας και της ιστορίας του πολιτισμού, διατύπωνοντας σκέψεις και παρατηρήσεις τις οποίες πρέπει να λάβει οπωσδήποτε υπόψη του όποιος θέλει να ασχοληθεί σοβαρά με ανάλογα προβλήματα.

Εξίσου σημαντικό και επιβλητικό σε περιεχόμενο και μορφή είναι το έργο του *A Graeco-slavic controversial problem reexamined: The -ιτο- suffixes in Byzantine, Medieval and Modern Greek. Their origin and ethnological implications*, *Πραγματεία της Ακαδημίας Αθηνών* 47, 1982, σσ. 435. Και στην εκτενή αυτή μονογραφία, στην οποία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ερευνών μιας πενταετίας, αξιολογείται και πάλι τεράστιο υλικό το οποίο παρουσιάζεται κατά τρόπο εξαντλητικό. Μόνο η βιβλιογραφία καταλαμβάνει 91 σελίδες. (Γίνεται σύντομη κριτική παρουσίαση 360 τίτλων). Η ερμηνεία του επιθήματος -ιτο- από το αρχ. ελλην. -ικιος δεν είναι νέα, τα στοιχεία όμως που φέρνει στο φως ενισχύουν πειστικά τις περισσότερες φορές τις απόψεις του και φωτίζουν πολλά άγνωστα επιμέρους προβλήματα διαφόρων νεοελληνικών διαλέκτων, όπως είναι η ποντιακή, η καππαδοκική, η κυπριακή και τα δωδεκανησιακά ιδιώματα. Η ουράνωση και ο τσιτακισμός των επιθημάτων -ικιν σε -ίτσιν και -ίκης σε -ίτσης μελετήθηκαν κατά τρόπο υποδειγματικό. Τα γλωσσικά δεδομένα συνδέονται εύστοχα με τις ιστορικές μαρτυρίες. Αποδεικνύει με πειστικά επιχειρήματα ότι η επίδραση της σλαβικής στην ελληνική γλώσσα της βυζαντινής

και μεταβυζαντινής εποχής έχει υπερεκτιμηθεί από ξένους ερευνητές. Ο αριθμός των σλαβικών δανείων στη μεσαιωνική και νέα ελληνική είναι ασήμαντος. Το πρόβλημα της επίδρασης της σλαβικής στην ελληνική τον απασχόλησε σε αρκετές μελέτες. Μνημειώδης είναι η εργασία του *Beiträge zur Deutung als slavisch erklärter Ortsnamen*, *Byzantinische Zeitschrift* 41 (1941), 351-381 και 42 (1943-49, ανατύπ. 1959), 384-419. Σύγκρ. *Slavs in Cyprus? A historico-onomastic inquiry*, Κυπριακά Σπουδαί 14 (1950), 1-32. *Μερικοί σλαβικοί όροι και τοπωνύμια στην Πελοπόννησο*, *Πελοποννησιακά* 1 (1956), 385-410.

Τα δημοσιεύματά του σε επιστημονικά περιοδικά καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα προβλημάτων τα οποία λύνει επιτυχώς ή προωθεί σε μεγάλο βαθμό τη λύση τους.

Η ιστορία, η ετυμολογία και η σημασιολογική εξέλιξη των λέξεων μέσα σε ευρύτερα σημασιολογικά πεδία τον απασχόλησε από πολύ νωρίς. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν μελέτες όπως: *Περί της λέξεως σγουρός και των συγγενών*, *Αθηνά* 47 (1937), 248-261. *Über das Ethnikon γύφτος*, *Glotta* 39 (1942), 156-161. *On the nominal endings -ις, -ιν in later Greek*, *Classical Philology* 43 (1948), 243-260. *Grammatische und etymologische Miscellen zum Spät- und Neugriechischen*, *Glotta* 31 (1951), 190-235. *A contribution to Greek word history, Derivation and etymology*, *Glotta* 36 (1958), 100-122 και 161-193. *The history of the word κάρα*, *Byzantinische Zeitschrift* 53 (1960), 20-25. *A historico-linguistic and synonymic inquiry into some medical and cognate terms, Greek and other terms for «tapeworm» and «ravenous hunger»*, Αφιέρωμα στη μνήμη του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Αθήνα 1960, 475-551.

Ο Γεωργακάς αναγνωρίζεται ως κορυφαίος ονοματολόγος, άριστος γνώστης της διεθνούς ονοματολογικής κίνησης (βλ. ενδεικτικά την εργασία *Onomastic activities in the United States*, *Onoma* 24 (1980), 103-149). Υποδειγματική από κάθε άποψη θεωρείται η εργασία του *The waterway of Hellespont and Bosphorus: The origin of the names and early Greek haplology*, *Names* 19 (1971), 65-131. Τα ελληνικά τοπωνύμια που ετυμολόγησε με εκπληκτική γνώση των ιστορικών δεδομένων ανέρχονται σε εκατοντάδες· βλ. λ.χ. τις μελέτες του για τα τοπωνύμια: *Θήρα-Σαντορίνη, Καλαμπάκα, Καρλόβασι, Κοριτσά, Λιβύη-Αφρική-Αιθιοπία, Μαλεβός, Μάνη, Μορέας-Μοριάς, Πολύγυρος, Σουφλί, Φιλιατρά*.

Ασχολήθηκε ακόμη με προβλήματα της κλασικής και βυζαντινής φιλολογίας (Επιστολές του Αλκίφρονα, του Αιλιανού και του Φιλόστρατου, τον Μάρκο Δαφανάρα, το μυθιστόρημα Λίβυστρος και Ροδάμνη). Είχε επίσης μελετήσει σε βάθος τις αρχαίες ελληνικές διαλέκτους. (Επιμελήθηκε την έκδοση του έργου του C. D. Buck, *Greek Dialects*. Κυκλοφόρησαν σε ιδιαίτερο φυλλάδιο διορθώσεις του, Univ. of Chicago Press, 1955, 4 σσ.). Η ανήσυχη φύση του τον έστρεψε και προς τη νεοελληνική λογοτεχνία. Σημαντική είναι η μελέτη του *The learned elements on the work of Dionysios Solomos*, *Studies presented to David Moore Robinson* 2 (1953), 732-742, εργασία η οποία μεταφράστηκε και στα ελληνικά από τον Α. Παπαγεωργίου, Αθήνα 1959. Σε μικρότερες εργασίες του τον απασχόλησε το έργο του Δροσίνη και του Ξενοπούλου. Οι βιβλιοκρισίες του είναι πολυάριθμες και δείχνουν το οξύ γλωσσικό του αισθητήριο, την ευρύτατη μόρφωση και καλλιέργειά του. Αποδείχτηκε ότι πολλά θέματα τα γνώριζε πολύ καλύτερα από μερικούς συγγραφείς των κρινομένων έργων. Αυστηρός, αλλά δίκαιος κριτής είχε πάντα ως γνώμονά του την επιστημονική αλήθεια. Ήταν αναπόφευχτο επομένως να δυσαρεστήσει κάποιους ερευνητές οι οποίοι αργότερα του παρενέβαλαν ποικίλα εμπόδια. Ως ετυμολόγος κατέχει κορυφαία θέση. Οι παρατηρήσεις του στο Ετυμολογικό λεξικό του Ν. Ανδριώτη σε τρεις

εκτενείς βιβλιοκρισίες δείχνουν την οξυδέρκειά του και τους εύστοχους συσχετισμούς ποικίλων ιστορικο-πολιτιστικών παραγόντων, ενταγμένων σε μια ευρύτερη προοπτική που ξεπερνά τα όρια της ελληνικής γλώσσας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι τα καλύτερα ετυμολογικά λεξικά της αρχαίας ελληνικής των Η. Frisk και Ρ. Chantraine παραπέμπουν πολλές φορές σε ετυμολογικές του εργασίες. Ως λεξικογράφος υπήρξε αυθεντία. Αρκεί και μόνο να ρίξει κανείς μια ματιά στις μελέτες του *Η ελληνική λεξικογραφία και το Μεσαιωνικό λεξικό του Ε. Κριαρά (ένα πολυτιμότατο όργανο έρευνας)*, Βυζαντινά 8 (1976), 247-294, και *The present state of Lexicography and Zgusta's Manual of Lexicography*, Orbis 25 (1976), 359-400, για να δει με πόση άνεση κινείται σ' αυτόν το χώρο.

Το έργο όμως στο οποίο αφιέρωσε περισσότερα από 30 χρόνια της ζωής του και το οποίο έχει αποσπάσει δικαιολογημένα τον διεθνή θαυμασμό είναι αυτό που θα ονομάζαμε «Λεξικογραφικό Αρχείο Γεωργακά». Από το 1960 του ανέθεσε το τότε Γραφείο Παιδείας (Office of Education) των Η.Π.Α. τη σύνταξη ενός Ελληνο-αγγλικού λεξικού (Modern Greek-English Dictionary). Ο ίδιος υπήρξε διευθυντής του περίφημου Modern Greek Dictionary Center του Πανεπιστημίου της Βόρειας Ντακότας και αρχισυντάκτης του Λεξικού. Από τότε μέχρι και τις τελευταίες ώρες της ζωής του δούλεψε σκληρά για τη σύνταξη του μεγάλου Ελληνο-αγγλικού λεξικού και τον εμπλουτισμό του Λεξικογραφικού αρχείου. Γενναίως υπήρξαν οι επιχορηγήσεις κυρίως του National Endowment for the Humanities των Η.Π.Α. Πολύτιμη ήταν η επιστημονική συνεργασία και συμπαράσταση της συζύγου του Βαρβάρας Γεωργακά η οποία κυριολεκτικά ξενυχτούσε μαζί του για την ολοκλήρωση του μεγαλόπνοου έργου του, το οποίο δεν ευτύχησε να δει ολοκληρωμένο. Με το παράπονο αυτό πέθανε, πικραμένος και απογοητευμένος για την αδιαφορία του επίσημου ελληνικού κράτους και της Ακαδημίας Αθηνών. Το πρόγραμμα του Λεξικού στηρίζεται σε γλωσσικό υλικό τεσσάρων περίπου εκατομμυρίων δελτίων, το οποίο καλύπτει ποικίλες εκφάνσεις του νεοελληνικού βίου και πολιτισμού. Μπορεί να αποτελέσει τον πυρήνα για τη σύνταξη ενός μεγάλου επιστημονικού λεξικού της Κοινής νεοελληνικής. Έχουν αποδελτιωθεί χιλιάδες λογοτεχνικά κείμενα, ιστορικά βιβλία, δοκίμια, επιστημονικά βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά. Σημαντικά στοιχεία για το κύριο έργο της ζωής του παραθέτει στη μελέτη *The first large international dictionary of common and cultivated Modern Greek*, Μαντατοφόρος, τεύχ. 18 (1981), 1-32 και σε ελληνική μετάφραση με προσθήκη νέων στοιχείων, Grand Forks 1983. Σύγκρ. *Modern Greek-English dictionary: Introductory note and guide. A section of edited entries: ακόντιο-ακούραστος*, Orbis 22 (1973), 389-403. Βλ. και τη βιβλιοκρισία του Ε. Κριαρά, ΕΕΦΣΠΘ 15 (1976), 151-157. Περισσότερες από επτά χιλιάδες δακτυλογραφημένες σελίδες από το πρώτο μόνο γράμμα του αλφαβήτου περιμένουν την έκδοσή τους. Είναι επιτακτική εθνική ανάγκη να συνεχιστεί η έκδοση του μνημειώδους αυτού έργου. Άλλο τόσο πρέπει να ληφτεί επειγόντως πρόνοια για την τύχη του Λεξικογραφικού Αρχείου, η αξία του οποίου ανέρχεται σε μερικά εκατομμύρια δολάρια, χωρίς να υπολογίζεται ο προσωπικός μόχθος του ιδρυτή και της συζύγου του. Ο καθηγητής Γεωργακάς είχε προδωρήσει το υλικό στην Ακαδημία Αθηνών το 1973. Έκτοτε το ανώτατο πνευματικό ίδρυμα της χώρας όχι μόνο δεν ετήρησε τους όρους της δωρεάς, αλλά και απάλειψε κάτω από άγνωστες συνθήκες το όνομά του από τον Πίνακα δωρητών της Ακαδημίας που δημοσιεύεται στην Επετηρίδα της. Κατόπιν αυτού ο Γεωργακάς αποφάσισε να δωρήσει το Λεξικογραφικό Αρχείο και τη Βιβλιοθήκη του στο νεοσύστατο Πανεπιστήμιο Κρήτης, η Διοικούσα Επιτροπή του οποίου

αποδέχτηκε τη δωρεά (Πρακτικό συνεδρίας 379/13-12-1985). Υπάρχει μάλιστα Πρακτικό της δωρεάς με ημερομηνία 12.9.1986 υπογεγραμμένο από τον καθηγητή Γεωργακά, ο οποίος ήρθε για το σκοπό αυτόν στο Ρέθυμνο, τον τότε πρόεδρο της Διοικούσας επιτροπής καθηγητή Γρηγ. Σηφάκη και τον Χρ. Χαραλαμπίκη.

Από τα κατάλοιπά του πρέπει να δημοσιευτούν χωρίς αναβολή σπουδαίες εργασίες του τις οποίες ο ίδιος δεν πρόφτασε να δημοσιεύσει. Η Ακαδημία Αθηνών του είχε αναθέσει με έγγραφό της (1.6.1977) τη σύνταξη του προγραμματισθέντος από τον ίδιο τρίτομου Ετυμολογικού λεξικού της νεοελληνικής. Το έργο αυτό τον είχε απασχολήσει από το 1958 και συστηματικότερα τα έτη 1973-1982. Είχε ήδη δακτυλογραφηθεί η Εισαγωγή (116 σελίδες στα αγγλικά) και Υπομνηματισμένη βιβλιογραφία 500 τίτλοι, 84 σελίδες. Πολλές άλλες ογκώδεις μονογραφίες του παραμένουν αδημοσίευτες, όπως: *The Greek language of the period between 1453 and 1830*, 300 σσ., *The emergence of common and cultivated Modern Greek in the 19th and 20th centuries*, 300 σσ., *Survivals of historicity in mythology: Pelops and language survivals and the first founding of the games of Olympia*, 250 σσ., κ.ά., συμπεριλαμβανομένης της διδακτορικής και της επί υφηγεσία διατριβής του, *Το ινδοευρωπαϊκόν επίθημα -went- κυρίως εις την ιστορίαν της ελληνικής μέχρι των σημερινών διαλέκτων της*, 1946, 350 σσ..

Ο αείμνηστος καθηγητής Δημήτριος Γεωργακάς ανήκει στη χορεία των μεγάλων ιστορικο-συγκριτικών γλωσσολόγων με διεθνές κύρος και αναγνώριση. Το έργο του φωτίζει ποικιλοτρόπως σημαντικά προβλήματα της ελληνικής γλώσσας την οποία θεωρούσε ενιαία και αδιάσπαστη ακολουθώντας τα διδάγματα και το παράδειγμα του πατέρα της ελληνικής γλωσσολογίας Γ. Χατζιδάκι. Η προσφορά του στην επιστήμη και την παιδεία είναι ανεκτίμητη. Τα επιτεύγματά του ξεπερνούν κατά πολύ τις δυνατότητες των περιορισμένων βιολογικών ορίων ενός ανθρώπου. Δίκαια χαρακτηρίστηκε από επιφανή ξένο ερευνητή «χαλκέντερος». Υπήρξε σεμνός και αθόρυβος εργάτης του πνεύματος, πραγματικός ερημίτης. Η μόνη άνεση που πρόσφερε στον εαυτό του ήταν δυο-τρεις βδομάδες διακοπές κάθε χρόνο στην αγαπημένη του Ελλάδα, έχοντας όμως πάντα στις αποσκευές του κάποιες μισοτελειωμένες μελέτες του. Τον διέκρινε ακόμη θαυμαστή παρρησία, γνώρισμα ανδρών εναρέτων. Το καλύτερο μνημόσυνο θα αποτελέσει η ολοκλήρωση του μεγαλόπνοου λεξικού του για το οποίο το Έθνος αργά ή γρήγορα θα τον ευγνωμονεί.

X. Χαραλαμπίκης
Πανεπιστήμιο Κρήτης